

Nr 69.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1930 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tjurbesiktningstvång jämte i ämnet väckta motioner.
(2:a avd.)

I en till riksdagen den 21 februari 1930 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 188, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om tjurbesiktningstvång.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Där förhållandena inom hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Kungl. Maj:t på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting förordna, att tjurbesiktningstvång skall införas inom hushållningssällskapets område eller del därav.

2 §.

Inom område, där tjurbesiktningstvång införts, må icke tjur, med mindre den med hänsyn till nötboskapsavelns ståndpunkt inom orten prövats vara lämplig för betäckningsändamål, vare sig kostnadsfritt eller mot ersättning användas till betäckning av hondjur, som tillhör annan än tjurens ägare, och ej heller, därest tjuren äges av två eller flera personer samfällt, till betäckning av hondjur, som tillhör någon av dem enskilt.

Angående prövning, som nyss nämnts, meddelas närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t.

3 §.

I förordnande om införande av tjurbesiktningstvång skall tillika ut-sättas viss dag för förordnandets ikraftträdande; och må denna dag ej sättas tidigare än två år från det förordnandet gavs.

4 §.

Förseelse mot denna lag straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Därest någon under tid, då han är ställd under åtal för sådan för-seelse, fortsätter densamma, skall han för varje gång stämning därför ut-färdats och delgivits fällas till de böter, som äro stadgade för förseelsen.

5 §.

För förseelse, som med husbondes vetskap begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvarare husbonden likasom förseelsen vore begången av honom själv.

6 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare. Åtal anhängig-göres vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas en-ligt allmän strafflag.

7 §.

Förordnande om införande av tjurbesiktningstvång skall tillika med er-inran om påföljden för förseelse mot bestämmelserna i denna lag genom länsstyrelsens försorg på statsverkets bekostnad införas i länskungörel-serna och i tidning inom orten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Motioner.

I en inom andra kammaren i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.* väckt till jordbruks-utskottet hänvisad motion, nr 494, har hemställts, att riksdagen måtte avslå ifrågavarande proposition.

Vidare har i en inom andra kammaren likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition av herr *Lilliecreutz m. fl.* väckt till ut-skottet hänvisad motion, nr 510, hemställts, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av i Kungl. Maj:ts proposition nr 188 intagna förslag

till lag om tjurbesiktningstväng, att ur lagens § 1 orden »och vederbörande landsting» utgå.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört såsom stöd för motionerna, hänvisas till desamma.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Jag har ovan erinrat om de åtgärder, som av staten hittills vidtagits för nötboskapsavelns befrämjande. Vad genom dem vunnits torde otvivelaktigt hava varit av synnerlig betydelse för en rationell utveckling av landets nötboskapsavel. Ytterligare åtgärder synas emellertid vara påkallade, om vår nötboskapsavel skall kunna på önskvärt sätt vidare utvecklas och lämna jordbruket det viktiga stöd, som däri måste sökas. Ett av de väsentligaste hindren för uppnäendet av än gynnsammare resultat på ifrågavarande område torde vara den omfattande användningen för avelsändamål av mindervärdiga eller därtill olämpliga tjurur. Särskilt har härigenom uppstått avsevärt men för den med allmänna medel understödda tjurföreningsverksamheten. Såsom från flera håll påtalats, utövas nämligen i många trakter av ägare till mindervärdiga tjurur konkurrens med tjurföreningarna, i det att sådana tjurur mot lägre avgifter än föreningarnas tjurur upplåtas till betäckning även av andra än ägarna tillhöriga hondjur. Många tjurföreningar hava på grund av dylik konkurrens haft att kämpa med stora svårigheter, vilka jämväl vållat föreningars upphörande.

Man torde knappast kunna förvänta, att rättelse i berörda missförhållande likasom insikt i övrigt rörande betydelsen av att för avelsändamål begagnas allenast fullgoda tjurur skall kunna vinnas enbart på upplysningens väg. Ett värdefullt medel i förevarande syfte synes vara att finna i tjurbesiktningstväng. De upprepade framställningarna i ämnet och det stora antalet tillstyrkande yttranden, som avgivits rörande nu ifrågavarande förslag till beredande av möjlighet till införande därav, synas mig ock giva vid handen, att det förefinnes en utbredd uppfattning rörande betydelsen av en dylik anordning samt att tiden för ett ingripande från det allmänna nu synes vara inne. Genom tjurbesiktningstväng torde även ernås möjlighet att utvinna ett bättre resultat av de betydande uppoffringar, som från statens sida göras för nötboskapsavelns befrämjande.

Givet är emellertid, att man vid genomförandet av bestämmelser i förevarande avseende måste framgå med försiktighet. Tjurbesiktningstväng torde sålunda icke lämpligen kunna införas inom hela landet utan bör komma i fråga allenast inom trakter, där nötkreatursskötselns allmänna utveckling och de lokala förhållandena i övrigt motivera detsamma. Därest, i likhet med vad fallet är beträffande hingstbesiktningstväng och galtbesiktningstväng samt jämväl i förevarande ärende ifrågasatts, införandet av tjurbesiktningstväng göres beroende av framställning från

hushållningssällskap och landsting samt medges kunna införas även allenast i viss del av hushållningssällskaps område ävensom åt Kungl. Maj:t förbehållas bestämmanderätten rörande dylikt tvångs genomförande, synes tillfyllestgörande garanti vinnas för att anordningen kommer till tillämpning endast i fall, där så befinnes lämpligt och önskvärt och där den uppbares av den allmänna meningen. Mot det föreslagna besiktningstvånget har invänts, att detsamma skulle komma att verka betungande för de mindre djurägarna, vilka icke hava tillfälle att hålla sig med egna tjurar. Vid en försiktig tillämpning av anordningen och dens anpassande i nödig utsträckning efter det i orten förefintliga tjurbeståndets beskaffenhet — till vilken fråga jag nedan återkommer — synes ej heller för ifrågavarande djurägare behöva uppkomma större olägenhet.

I anslutning till vad ovan anförts har jag inom jordbruksdepartementet låtit utarbeta förslag till lag om tjurbesiktningstvång, vilket i huvudsak ansluter sig till det av lantbruksstyrelsen upprättade lagförslaget samt lagarna om hingstbesiktningstvång och galtbesiktningstvång. Berörda förslag torde allenast i nedan angivna avseenden kräva närmare motivering.

Därest, sedan jämlikt 1 § förordnande meddelats om tjurbesiktningstvångs införande inom visst område, ändrade förhållanden skulle inträda, så att besiktningstvångets bibehållande inom området icke längre vore betingat av omständigheterna, äger givetvis Kungl. Maj:t att efter framställning från vederbörande förordna om besiktningstvångets upphörande helt eller delvis.

I föreliggande förslag har — i likhet med vad som i motsvarande hänseende gäller enligt lagarna om hingstbesiktningstvång och galtbesiktningstvång — införts bestämmelse om att tjur, som äges av två eller flera personer samfällt, icke må, därest ej angivna förutsättningar föreligga, användas till betäckning av hondjur, som tillhör någon av dessa personer enskilt. Sagda bestämmelse synes erforderlig för att förhindra, att flera personer inom samma trakt söka genom sammanslutning kringgå lagen.

Därest tjur en gång provats vara lämplig för betäckningsändamål, torde sedermera ytterligare besiktningar ej vara erforderliga.

Vid bedömande av, huruvida tjur må anses lämplig för betäckningsändamål, skall enligt föreskrift i 2 § hänsyn tagas till nötboskapsavelns ståndpunkt inom orten. Denna bestämmelse innebär, att ej allenast premieringsbara tjurar kunna godkännas för avel utan med hänsyn till lokala förhållanden även tjurar, som beträffande ras och härstamning ej uppfylla fordringarna för premiering men dock kunna anses för ändamålet användbara. Särskilt under första tiden av lagens tillämpning torde bliva nödvändigt, att å vissa orter kraven på tjurs godkännande ej ställas alltför höga. I den mån nötboskapsaveln utvecklas och tillgången på

goda tjurar ökas, vilket torde bliva en följd av lagens genomförande, synas dock fordringarna kunna skärpas. Med hänsyn till olikheterna i nötboskapsavelns tillstånd och förhållandena i övrigt inom skilda delar av landet torde godkännandet av tjur för avel böra begränsas att avse tjurens användning inom visst område.

Vid utarbetandet av de närmare bestämmelser angående prövningen av tjurs lämplighet för betäckningsändamål, som enligt 2 § skola utfärdas av Kungl. Maj:t, lära nyss angivna synpunkter likasom de av Malmöhus läns hushållningssällskap i samma ämne framförda bliva beaktade. I berörda bestämmelser böra jämväl upptagas stadganden angående vem det bör tillkomma att besiktiga och godkänna tjur för betäckning och andra erforderliga detaljföreskrifter. Vad angår frågan, i vilken ordning tillstånd till tjurs användning för avel må meddelas, bör givetvis premieringsnämnd äga befogenhet att meddela dylikt tillstånd. Prövning av tjurs lämplighet för avel torde kunna företagas i samband med premiering av nötboskap. Emellertid synes, på sätt jämväl framhållits i ärendet, vara erforderligt, att godkännande även må kunna lämnas under mera enkla och smidiga former. Behörighet att meddela dylikt godkännande synes därför lämpligen böra tillkomma jämväl ordförande i premieringsnämnd ensam och av hushållningssällskapet anställd husdjurskonsulent, som är ledamot av premieringsnämnden.

Några särskilda kostnader för besiktning av tjur torde, i den mån godkännande sker i samband med premiering, ej behöva uppkomma. Kostnaderna för besiktning, som ej företages i samband med annan åtgärd för nötboskapsavelns befrämjande, synas icke böra bestridas av statsmedel. I anslutning till lantbruksstyrelsens förslag synes lämpligt, att vederbörande hushållningssällskap eller landsting eller dessa korporationer i förening åtaga sig dylika kostnader. Sådant åtagande synes böra föreligga, innan framställning hos Kungl. Maj:t göres om införande av tjurbesiktningstvång. Därest besiktningarna ordnas på ett planmässigt sätt, torde hushållningssällskapens och landstingens utgifter för ändamålet ej komma att uppgå till några mera avsevärda belopp.

På sätt lantbruksstyrelsen föreslagit bör förordnande om införande av tjurbesiktningstvång icke träda i kraft tidigare än två år från det dylikt förordnande meddelats.

Departementschefen uppläser härefter ovan omförmälda, inom jordbruksdepartementet upprättade förslag till lag om tjurbesiktningstvång samt hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.»

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas i övrigt till berörda statsrådsprotokoll.

Av utredningen i ärendet torde oförtydligt framgå, att mindervärdiga tjurar i ganska stor omfattning komma till användning. Uppenbarligen

Utskottet.

utgör detta ett icke ringa hinder för nötboskapsavelns utveckling och förminskar avsevärt effektiviteten av de åtgärder, som såväl från det allmännas som enskildas sida vidtagas till näringens stödjande. Även utskottet håller före, att effektiv rättelse härutinnan icke kan vinnas enbart på upplysningens väg. Det torde nämligen ligga i sakens natur, att de företeelser, varom här är fråga, i viss omfattning skulle komma att kvarstå, även om de största uppoffringar gjordes för att sprida upplysning.

Med hänsyn till de betydande värden, det här gäller, torde det därför vara nödvändigt att anlita även andra medel. Det här föreslagna — möjliggörandet av besiktningstvång i fråga om tjurar avsedda för avel — torde i detta hänseende vara av stor betydelse. Då förhållandena i vissa delar av vårt land ej torde medgiva införande av dylikt tvång, har lagförslaget — i likhet med gällande lagar om hingstbesiktningstvång och galtbesiktningstvång — givits fakultativ karaktär, och häri synes, på sätt departementschefen framhållit, ligga tillfyllestgörande garanti för att nödig hänsyn kommer att tagas till de lokala förhållandena och att lagen ej skall komma att införas å trakter, där kravet härpå ej uppbäres av den allmänna meningen. Härigenom förminskas ock betydelsen av de invändningar mot lagen, som rikta sig mot att den skulle komma att innebära ett alltför betungande intrång i den enskildes handlingsfrihet.

Mot avfattningen av det i propositionen framlagda lagförslaget, som står i nära överensstämmelse med förenämnda lagar om hingstbesiktningstvång och galtbesiktningstvång, har utskottet ej funnit anledning till erinran. Vad särskilt angår det i motionen II: 510 framförda förslaget, att hus-hållningssällskap ensamt skulle kunna göra framställning om införande av lagen, så hyser utskottet, såsom nyss antytts, den meningen, att en stark garanti bör finnas för att framställning om lagens införande uppbäres av en allmän opinion; med denna uppfattning finner utskottet givetvis önskvärt, att vid ett sådant införande jämväl landstingets majoritet står bakom saken.

Utskottet, som sålunda biträder Kungl. Maj:ts förslag i oförändrat skick får avstyrka båda de i ärendet väckta motionerna.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med avslag å motionerna II: 494 och II: 510 må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 6 maj 1930.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Elof B. Andersson, Gabrielsson, Carl E. Eriksson, Granath, August W. Johansson* och friherre *Lagerfelt* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Carlström, Uddenberg, Svensson* i Grönvik, *Björk* i Tryde, *Lindgren*, friherre *Lilliecreutz* och *Pehrsson* i Bramstorp.

Reservation

av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Carlström* och *Pehrsson* i Bramstorp.
